

c là món ăn bình dân, đã có từ lâu đời ở Hu. Trong “Hò Hu” cũng đã có câu hò tình nghĩa dính dáng đến Con c: “M ơi ch đánh con đầu, Đ con b t c hái rau m nh”. T c ng Hu cũng có câu nói về chuyện ăn c c a ng i x a: “Ng i ăn c, ng i đ v”. “B t c hái rau” là công việc thường ngày c a ng i nghèo trên đ ng đi kiếm thêm đ ăn đ n b ng và thêm ngu n “protid” dinh đ ng cho gia đình ngoài các món ăn th c m hàng ngày c a h nh khoai, s n hay b p lu c trong nh ng năm tháng m t mùa.

Ng i nhà quê mò c phi đ m mình hàng ngày trong n c hỏi đ c ng u v i cái “oi v t” n i l nh b nh trên m t n c phía tr c m t h . H mang trên ng i ch chi c y m che ng c, đ u đ i nón đ che n ng và tr m h n thân mình vào trong n c, hai tay mò qua mò l i đ i đáy hỏi đ tìm ki m c. Nhìn h đ b t c trông nh chi c nón lá đang trôi đ t nh hàng trên m t n c. Khuôn m t h hoàn toàn b chi c nón che khuất. M i l n b t đ c c là h chao ngay trong n c và b vào oi v t. Oi v t th ng đ c đan b ng mây nh và đ c ph t k v i l p n c đ u rái nên không th m n c. Vì nh và không th m n c nên oi v t n i đ c trên m t n c. S dĩ “oi v t” có tên nh th là vì chi c oi có hình con v t đ ng cao c và trên l ng có l l n đ b c, cá và tôm vào mà không b th t thoát. Hai tay c a ng i đàn bà quê qu qu ng ng m đ i n c và ch nh vào c m giác c a bàn tay mà b t đ c v t r đ c là c m u, c hút hay c g o. “c g o” r t nh , ch b ng h t b p nên công việc b t c mà g p phi th c n y thì cũng phi lâu l m m i đ y gi . “c m u” hay còn g i là “c B u” l n mình nh t, to b ng n m tay con nít và th ng đ c dân quê thích h n, vì ăn đã ngon mà th t l i nhi u nên có th ăn thay c m. “c mút” có đáy nh n, th ng ch dùng đ ăn ch i vào b a l bu i chi u ch ch ng th nào thay th b a ăn th ng ngày c a gia đình. Khi ăn “c mút” phi c n đ t h n đuôi c m i có th kh i th t c bên trong ra đ c. Ng i Hu th ng có l v a c n đáy “c hút” v a mút n c trong v c tr c khi kh u th t c và xóc ra ăn. Nhi u khi do c n đáy c khá r ng, nên khi mút n c, thân c s theo ra cùng, không c n phi ngóay c và móc c ra. c m u hình tròn xo n c, tr c khi ăn phi ch t đuôi m i xóc đ c th t c và l y ra kh i v c đ c. Thân c a c m u có ph n đ i là “sáp c”, màu h i vàng vàng, ăn vào c m th y béo và m m. Ph n trên c a thân c m u là th t c, ăn vào c m th y s n s t h i c ng và khi nhai c m th y ngon. Tr c khi ăn phi khêu b cái màng che đ u l n c a con c, “đ lòi” đ u con c bên trong thì m i xóc ra ăn đ c. Màng c đó đ c g i là “y m c”.

c b t v phi ngâm trong n c mấ, th n c vo g o, cho s ch c đ c nh h t nh a đ c trong v c ra. Phi ngâm k c trong n c mấ t i thi u trong 10 ngày và thay n c hàng ngày đ c trút cho h t các n c nh p trong ng i ra. c th ng bò sát đ i đ t đ đi quanh ăn nên vì th c có th ăn các ch t đ c n m sát đ t nh các th n m đ c và do đó. có th truy n đ c ch t ng i qua cho ng i. Vì th ngay c ng i Pháp ngày nay cũng phi nuôi l y c đ ăn ch không còn dám ăn “c hoang”, th c mà mình th y bò quanh v n n a. Tuy nuôi c sên đ ăn nh ng ng i Pháp cũng không dám gan cùng mình, lu c c ăn li n mà cũng phi “s a s an” con c tr c khi ăn. H cũng phi làm s ch s con c tr c b ng cách nh t c trong n c ít lâu, có khi c 15 ngày r i r a b ng n c m, chà xát v c cho s ch r i m i cho vào lò. Ng i Pháp

g i giai đ an ngâm c cho s ch n y, là giai đ an “R a c” (Toilette des escargots). Khi ngâm c cũng ph i c n th n đ y k thau c l i vì n u không, đ em khuya c s thóat ra ngoài và bò t tung trong b p. Có con bò vào ngay c trong t áo qu n, trong xó t i, trong chi u trong m n c a nh ng ng i thích n m d i đ t. Bên Pháp, có m t ng i nhà quê có m t rá c đ nh đ em đi ngâm n c cho s ch nh ng r i ham làm vi c gì đó, quên khu y đi m t, b quên rá c trong t áo qu n su t 3 tháng tr i. Khi nh ra thì c trong chi c rá v n còn s ng nh n! Loài c m n trên th gi i còn h n là ch bi t dùng th t c a chúng đ ăn mà thôi. L i bi t đ au trong t ng lai s có ng i tìm ra ph ng pháp s ng lâu cho loài ng i nh nghiên c u k cách xem ra cũng ít ăn và s ng cũng lâu dài. Tìm cho ra bí quy t n y đ gi i quy t n n nhân ăn u ng c a loài c !

Ng i Hu th ng bày món c lu c ra ăn vào “b a l ” t c vào b a ăn đ m truy n th ng c a dân Hu vào ban chi u kho ng 4 gi chi u, m t t p t c có t ngàn x a còn duy trì t i Hu cho th u ngày nay. Trong bu i l , h d n nh ng đ ăn nh đ l y thêm s c làm vi c, khi thì rá s n rá khoai, khi thì trái mít chín l n c i, khi thì rá c hút, rá c m u v i chén n c m m t t i. Đám tr trong nhà, nh ng dân th o ăn b a l nh t nhà, th ng lo đ tr s n gai b i kh i c khi th y có rá c đ s n. Ăn c th ng b nh p tay nên chúng bi t tr c, đ dành s n tro trong b p mà chùi tay sau khi ăn. V i mít chín d n trong b a l , chúng bi t lu đ g o o đ au, đ khi ăn mít xong ch y v i vào lu g o đ dùng g o xoa tay cho s ch. L y g o xoa tay s làm s ch m mít tay h n là v i d u h a. B o chúng là nh ng chuyên viên ăn b a l th t không ngoa chút nào.

c đ c n u chín trong n i l n v i lá b i, lá chanh và lá s , th ng đ c đ y n p l i trong khi n u cho th m mình c. Có ng i còn thêm nhi u lát g ng ho c đ p đ p c c g ng cho vào n u đ có nhi u mùi th m h n. N p vung v a m ra, h i th m đã bay ra ngào ng t. Cũng có ng i cho m t tí ru c Hu vào - th m m tôm c a ng i B c- đ cho c có mùi v m n mà, tránh c nh “L t nh n c c” trong câu t c ng Hu. Có ng i hít v i hít vàng vài h i t n i c nóng, cho c m th y đ c nhi u h ng v h n tr c khi ng i xu ng ăn c. Nguyên t c ăn c m u là l y con c lu c t n i ra, kh y cái m ày phía tr c v i cái gai b i và đ m gai b i vào phía trong mi ng con c, xóc vào th t c r i v a quây m t vòng tay v a rút c ra. Con c đã dích vào chi c gai b i ! Cũng dùng gai b i, ch m th t c vào chén n c m m t i t, đ a con c chà k d i đáy chén n c m m cho thi t th m vô c, r i đ a vào mi ng ăn. V a ăn v a nh m m t t n h ng v a khen đ ăn ngon : “Thi t ngon cho r i !”. Đó là c t t c a dân Hu. Có ng i i thôn quê luôn luôn mang trong ng i m t cái kim băng “nhà ngh ”, m t cây kim băng đa năng, th ng gài trên túi áo đ gi ch t ti n không cho r t ra. Khi ng i xu ng ăn c, h là nh ng ng i s n sàng tr c nh t đ kh i c ra vì ch cán tháo cái kim băng ra là h đã có “cái que kh i” r i. Ăn c xong, h mút đ u kim băng cho s ch mùi c r i gài l i trên túi áo, s n sàng đ i ch cho n i c khác trong nh ng ngày s p t i. Cây kim băng “nhà ngh ” c a h v a là cây kim băng đ gi ti n cho ch t và cũng v a là cây tăm c a h , v a là đ ng c đ ngóay tai, đ l y “đ m ” bàn chân bàn tay, đ đ c l khi đóng sách, đôi khi còn đ c dùng đ thay th kh n c p chi c nút áo b đ t, cái dây l ng qu n b sút, mà cũng còn là cây kim đ c t t em bé và khi c n thì cũng dùng đ bóc quýt bóc cam ăn.

Ăn c theo l ph i ăn nóng t trong n i m i du ng xu ng m i ngon. C nhà ng i quanh n i c lu c và ai ai cũng t mình lo l y gai b i làm đ khêu c. Trên mâm có đ s n cái rá l n đ đ ng v c. Ăn c xong, ai n y đ ng d y r i kh i chi c chõng tre đã ng i và ng i b ng r c đi đ không kh i l m th m trong mi ng câu t c ng “Ng i ăn c ng i đ v !”.

Khi vào cu c trong bu i ăn c, các th c khách tìm ra ngay ng i nào là ng i “rành ăn c” nh t. Đó là ng i có cây khêu ngh , h at đ ng có quy c , tuy ch m rãi nh ng có th l p, “ xóc gai vào th t c, quây quanh vòng tay, c đ c rút ra, ch m n c m m và b vào mi ng”. Không nói, không c i. Hai bàn tay cùng m t nh p đi u, mi ng m đúng lúc đ mút con c th t vào mi ng. V a nhai v a b t đ u xóc con c khác ! L i n a, có ng i ăn c m u lu c đã đòi h i cho đ c m t đĩa rau th m, v i rau răm d n theo kèm đ ăn cùng. Rau th m và rau răm làm tăng h ng v c a th t c. Các c già nhi u ng i không dám ăn c, “đ dành cho ng i có b ng m nh”, vì các c bi t là th c m u không ph i là hi n, “h i mình nh ch i”. Theo h , c là nòi l nh, “ăn vô không khéo thì b h n v t nh ch i!”. Các c d y con cháu ai đã ăn c thì ban đêm ph i đ p m n th t k trên b ng đ tránh b đau b ng. Các c đ cho tánh hàn c a c làm h i các c nh ng th i nay có th gi i thích chuy n “ăn c b v t” v i b nh th ng hàn, b nh “Typhus” n m trong b n l y n i c th ng c ng và có th h i đ n tính m ng c a con ng i r t d dàng ! c là gi ng b n, s ình nên thân c đ mang m m m ng b nh th ng hàn. H i x a mà nghe b b nh th ng hàn lúc ch a có thu c kháng sinh Tifomycin đ ch a là có th “ch t nh ch i”, nh t là khi b “nh p lý”, mà các c g i là “th ng hàn nh p lý”, t c là b nh đã vào bên trong và làm l ng ru t ! Các cô các c u h c sinh Hu ngày nay có l không bao gi nghĩ đ n chuy n b b nh th ng hàn khi c n đáy c r o r o m i ngày. Có l h cũng đã đ c ph n nào mi n nhi m v i th vi trùng n y r i. Nh ng cũng vì s “cái l nh c a c nhi m vào trong ng i mà các c b t khi ăn c ph i ăn v i n c m m cay, v i t thi t cay, v i g ng và v i t i, nh ng gia v “nóng” nh ng là nh ng món thu c. Trong đ i s ng c a dân ta, có b n món g i là “t quý”, ăn vô đ ch a b nh, đó là : “G ng, ngh , t i, hành”. Vì th , ta không l y làm l khi ai b ho là các c khuyên ngay nên ăn g ng, a th ng m t có th b có s o thì ph i bồi ngh cho mau li n da, khi ai ăn nem thì các c khuyên ph i ăn v i t i “đ sán kh i chòi” và khi ai đau đ u c m cúm thì ph i ăn ngay cháo hành v i c hành đ p vào b vào trong chén, th m chí còn b cha m b t ăn c đĩa c hành ta ch m mu i đ tr b nh. Đó là món ăn nh ng cũng là món thu c. Các c cũng không thích ăn c m t ph n cũng do thân c c ng ch không m m, “v già răng c mô mà nhai cho n i !”. Vì v y, v i món c m u, các c đánh ch “hang huy n hàng” t c đ u hàng, không dám ăn và cũng không nào ăn đ c. H i x a, vì loài c là loài phá h ai mùa màng, cây c i nên các c x a làm m t công hai chuy n, ăn c đ không còn c phá h ai mùa màng. Chuy n n y cũng gi ng nh khi b đ ch châu ch u ào ào làm h i mùa màng, dân ta cũng ki m cách ăn ngay châu ch u, th ng là đem châu ch u ra rang cho dòn và b vào m m nhai nh ăn b p rang. Dân châu Phi cũng có cùng m t kinh nghi m, ăn luôn c châu ch u phá h ai mùa màng.